

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony
decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis.
ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue]
docto eos digne legenti. predicanti. aut ...**

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

Sermo XXVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

ignoscant. Hinc est quod dicitur **Eccl. xxviii.** Relinquit proximo tuo nocenti tibi et tunc deprecanti tibi peccata soluentur. Qui enim in homine simile sibi non habet misericordiam pro peccatis suis quos exorabit pro delictis illius. quod dicitur. Nullus nec sibi dimittent. Sic et ipsa diuina veritas **Mat. xvi.** Si dimiseritis hominibus peccata. dimittet et vobis peccata vestra celestis via. **Q**uod si vos non dimiseritis hominibus. nec pater vester celestis dimittet vobis peccata vestra. **Q**uarta pars istius crucis est cornu sinistri pro quod ablata re restituatur designat. Quia ut dicit **Aug.** Peccatum non dimittitur nisi ablata restituatur. Et hoc non solum intelligendum est de rebus sed etiam de fama et honore et omni bono hominis inde bite ablata. Quia tales oino coram domino maledicti sunt nisi restituatur. **T**ertia crux dicitur crux christi. Sed talis ablata est et nimis sublimis. et magni sunt pro omnia que pendunt in ea. Ideo versus ad festum exaltationis crucis de hac cruce refuimus. Ibi materia cooperit festo re.

De hac cruce primo pulcher habet in sermone huius positionis scilicet Socii de sanctis circa festum exaltationis sancte crucis vide si placet. Quere infra post sermonem. l. ibi scripti eum.

De corpore christi.

Sermo XXVIII.

Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in eo. **Johis. vi.** Tria sunt ex quibus solet commendari rex vel princeps terrenus. Primum est potentia. quod principatus non est nisi quedam civilis potestas. **I**o dicit **Salomon Prover. xiiij.** In multitudine populi dignitas regis. et in paucitate plebis ignominia principis. Secundum est clementia. quod princeps sine clementia vertitur rex principem in tyrannum. **I**o dicebat **Arthar perses rex magnus Hester. xiiij.** Cum gentibus multis impassem. et vniuersum orbem mee ditioni subiugassem. nequaquam volui magnitudine abuti potentie. sed clementia et bonitate gubernare subiectos. **Uti. iij. Reg. xij. 2. ij.** **Paralip. x.** Si placuerit populo huic et tenuerit eos vobis clementibus seruient tibi omni tempore **Prover. xx.** Roboratur clementia tyranni regis. Tertium est magnificentia. Magnificen-

tia enim est virtus solis principibus dicitur. **I**o dicit **Hester. i.** **Q**uod **Aluerus rex** fecit cenam magnam cunctis principibus. In qua fuit magnificentia abundantia vini quorum magnificencia regia dignum apponebat. Et quia dominus noster **Iesus christus** est princeps regum terre. ut dicit **Apocal. i.** Idcirco potest ab triplici premo commendari. et singulariter in sacramento diuissime eucharistie. In quo primo ostendit suam omnipotentiam. quia non minoris virtutis est mundum de nihilo creare quam totam substantiam panis subito in corpus suum incorruptibile conuertere. **I**o dicit **Psal.** Quonia memoriam fecit mirabilia suorum christus in hoc sacramento. Opera enim mirabilia declarat diuinam potentiam. Pro quibus propheta dicit. Confitebor tibi quia mirabiliter magnificatus es mirabilia opera tua et anima mea cognoscat nimis. Secundo christus ostendit tibi clementiam suam. Quia totum se metipsum dedit tam dignis quam indignis. Et ideo sequitur misericors et miserator dominus. De qua clementia dicit propheta in **Psal.** Suauis dominus vniuersis. et misericors eius super omnia opera eius. Tertio christus ostendit tibi suam magnificentiam. Quia ibi statuit dari vniuersis quod habet in se pro de pietate quam suum totum regnum. **I**o **Ps.** extollens magnificentiam diuinam dicit. **Q**uod omni in te sperat domine. et tu das escam illis in tempe oportuno. Et quia oportuna manus in principe designat magnificentiam. **I**o dicit. **A**peris tu manus tuam. et implebis omne animal benedictione. Tanta igitur saluatoris nostri potentiam. tanta clementiam. tantaque magnificentiam considerans mater sancta ecclesia erga se et maxima christi dilectione et caritate ostendit. **V**erito hoc dignissimum sacramentum tanto deuotius tanto celebrius venerari censuit. quanto maiora ex eodem sibi beneficia percipisse conspicit. Quorum quidem beneficiorum illud precipuum videtur. quod hoc venerabile sacramentum facit in nobis manere deum et nos in deo. **H**inc saluator loquens de perfectione huius sacramenti dicit in verbis. **Q**ui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in eo. **L**oco ubi supra. **C**irca materia presentis sermonis triplex potest occurrere dubitatio. **P**rima dubitatio est quare christus instituit hoc sacramentum voluit nos participes esse eius.

De corpore christi

dem p sacramentalē manducationē. Secūda quare cū xps istud sacramentū instituit sub duplici specie. ecclia romana nō tradit illō laicis nisi sub vna. Tertia que et quāta sit vtilitas huius sacramenti vltra alia sacramēta. Ista tria tangunt hic in verbis. ppositis Nam sacramentalis pceptio tangit. cum dicit Qui manducat. Sub duplici specie institutio tangit. cū dicit. meā carnē et sanguinem meū. Utilitatis fructus et effectus salutariū consecutio. cū dicit. In me manet et ego in eo.

Dixi primo q tangit h sacramentalis pceptio huius dignissimi sacramenti. cū dicit. Qui manducat. Et quo occurrit illa pncipalis dubitatio. quare xps instituit istud sacramentum voluit nos pncipes esse eiusdē p sacramentalē manducationē. Ad istud autē dubiū respondet bñs Thomas in quodam sermone dicens. Qd xpus instituit h sacramentū voluit nos pncipes esse ipsi p sacramentalē manducationē. ad faciendū per h memoriā quadruplicis sui maximi benefici. scz sue passionis. sue pcciationis. sue dilectionis. et sue vnionis. De pmo scilz de passione dicit ipse Luc. xiiij. Hoc facite in meā cōmemoratiōem. Que verba repetit aplus in eplā hodierna. j. Cor. xj. vbi expresse dicit. Quotienscūq; māducabitis panem hūc et calicē dñi bibetis mortē dñi annūciabitis. Semper quidē in memoria debet esse passio xpi. Iuxta illud Trenz. ij. Recordare paupertatis mee absinthij et felis. Unde Bre. li. iij. dialogoz dicit. Hec nanq; victima ab eterno interitu animas soluit que nobis illā mortē vnigeniti reparat. qui licet surgēs a mortuis iam nō moritur. mors illi vltra nō dominabit. tamen in seipso immortaliter atq; incorruptibiliter viuēs. p nobis iterū in h misterio sacre oblationis immolat. Et post pauca. Vnde ergo pensē? quale sit p nobis illud sacrificiū quod p oblationē nostrā vnigeniti filij passionē semp imitat. Hec ille. Bernardus autē. Memoria passiois xpi habetur in h sacramento si ad memoriā reuocetur. quō fiat panis d grano triturato. mola cōtrito. in clibano cocto. Granū xps est Jobannis. xij. Nisi granū frumenti. Istō granū trituratū est in flagellatiōe. Iobannis. xij. Tunc apprehendit eū. Pilat⁹ et flagellauit.

Contritus in mola crucis. Figura d Samone quē philistim excecates molere fecerunt. Sic iudei nisi excecati fuissent. mola crucis nō attriuisent xpm. Isa. liij. Attritus est. ppter scelera nostra. Huius quoq; est panis iste in clibano sepulcri. q ad corpus. inferni quo ad animā. Ecce memoria le passionis. qd toriens recolit qd ius istud sacramentū manducat. De secundo scz de memoria pcciationis diuine dicit Leuiti. ci. ij. Q sacerdos tollet pugillū plenū sumile et olei ac torū tibus. et ponet in memoriale super altare. Hoc est memoriale pcciationis. Per oblationē sup altare pccatio fit maxime p altaris sacramentū. Em Grego. Est autē sciendū q in xpo sunt tres substantie. scz corpus. anima. et deitas. Per similitudinem ergo caro xpi significat. ppter carentiā surfuris. In similia ergo corporis xpi mūdicia. In oleo autē anime sue gratia. In thure sō diuinitas. cui latria et honor debet. que in thure ostendit. Iuxta illud Lathonis. Thure deū placat. Per hanc ergo similitudinem habem⁹ pcciationē contra culpam.

De tertio scz de memoria sue dilectionis dicit Dzee. iij. Diligā eos spontaneē. Ubi enumerans sue dilectionis beneficia. Inter alia h subiūgit. Viuent tritico. memoriale eius sicut vinū libani. Pro memoriali q dilectionis habes triticū. corporis xpi. et vinū sanguinis eius. Dilectio autē dei q nobis i h sacramento ostendit euidētē significat ij. Regū. xij. Ubi tria de ouicula pauperis narrant. Q paup eam emerat. q de pane et calice suo nutruerat. q in sinu illius dormiebat. Pauper iste est xpus. ij. Cor. viij. Propter nos egenus fact⁹ est. Quicula huius paupis est fidelis anima. Luc. xv. Inueni ouē quā pdiderā. Magna ergo dilectio xpi q hec ouis p̄cio sanguinis christi emitur. j. Cor. vi. Empti estis p̄cio magno. Item pabulo corporis nutrit Sap. xvi. Angeloz esca nutruisti plūm tuū. Itez sinu misericordie sue fouet. vt tandē in sinū glie recipiant. Luc. xvij. Dormi⁹ est mendic⁹ et portat⁹ in sinū abrahe. De quarto scz de memoria sue vnionis dicit in ps. Memoriam fecit mirabiliū suoz misericors et miserator dñs escam dedit timentibz se. Sic enī magna est vnio escarū ad sumentes. qd carnē et sanguinē vnunt. sic nos vnimur mirabiliter esca corporis xpi. Unde Augu.

stino dictū est in libro Confess. Ego sum grandis. Et sequitur. Nec tu me mutabis in te. sed tu mutaberis in me. Et his omnibus infero quod perceptio huius sacramenti est perfectio omnium virtutum in nobis. Igitur merito est frequentandū. Et primo ad fidem catholicam extollendā. quia cum virtus sit de bono et de difficili. quanto est difficilius tanto est laudabilior. Et quia istud sacramentū est arduum ad credendū. ideo dignificat fidem credentis. et eius meritū exaltat. Ideo dicit misterium fidei id est. habes secretā et occultā intelligentiā tenendā per fidem. quia aliud videtur aliud sub visis esse firmiter credit. Secundo ad spem de futuro confirmandā. quia spes promissi boni maxime confirmatur per aram. Istud autem sacramentū est pignus et arra future caritatis quā expectamus. Unde non solum est signum rememoratiuum sed etiā pronosticū. sicut Dionysius in libro de ecclesiastica hierarchia. Tertio ad charitatem in nobis incendendā. quia naturaliter quilibet inclinatur ad diligendū se diligentes. Et ideo Christus ut maxime nos incitaret ad charitatem in hoc sacramento suā maximam dilectionem in nobis voluit ostendere. In quo non sua sed seipsum nobis dedit. Unde istud sacramentū est quod maxime ecclesiam tenet in sanctitate et puritate. sicut dicit Dionysius de ecclesiastica hierarchia. Sicque patet ex his solutionibus dubitationis. quod fuit. Cur Christus instituit hoc sacramentū voluit nos esse participes ipsius per sacramentale perceptio. quod est manducatio. Quia ut audistis hoc exigebat quadruplex memorabile magni beneficii humano generi impensio. scilicet passionis. propitiationis. dilectionis. et unionis. Insuper requirebat huiusmodi perfectio triplicis virtutis principalis. scilicet fidei. spei. et charitatis. que per hoc sacramentū perficiuntur.

Dixi secundo quod in verbis promissis tangeretur huius sacramenti sub duplici specie institutio. cum dicit. Hec est carne et mei sanguis. Et quod occurrit illa secunda dubitatio. Cur Christus istud sacramentū instituit sub duplici specie. cur ecclesia romana non tradit illud laicis nisi sub specie unica. Circa cuius dubitationis solutionem etiam illud est considerandum. Quia Christus habet carnem suam et sanguinem suum. quare sub propriis speciebus carnis et sanguinis non potius sumit quam sub alienis scilicet panis et vini. Istud igitur est primo soluendum. Assigna-

tur autem triplex efficax ratio ad hoc quare non sumit sub specie propria sed aliena. Prima est veritas fides habeat meritum dum aliud credit in terius. aliud cernit exterius. Unde Iohannes. xx. dicitur est Thome. Beati qui non viderunt et crediderunt. Nam sicut Gregorius ibidem. Fides non habet meritum cui humana ratio prebet experimentum. Secundo ideo ne horreret animus quod cerneret oculus. dicitur per se. di. ij. Quid sit. Horret namque animus carne crudam comedere. quod bestiarum proprium esse videtur. Tertio ad ridiculum paganorum evitandum. de per se. di. ij. Utrum. Nam merito nobis insultare posset quod deum carnalem habentes toties ipsum vocare mus. His promissis veniam ad propria dubitationes soluendam. Pro cuius solutione ponam ista catholica conclusio. Omnino eucharistie sub utraque specie panis scilicet et vini non est necessaria toti populo credentium simpliciter et absolute ad salutem. licet Christus de utraque specie in verbis istis faciat mentionem. Istam conclusionem probabo. Primo per legem divinam. Secundo per consuetudinem et praxim ecclesie primitivae. Tertio per sacra concilia. Quarto per dicta sanctorum doctorum in lege dei veraciter se fundantium. Et primo probatur hoc per legem divinam tam nouam quam veteris testamenti. Nam in lege noua Christus loquens de hoc sacramento quoddecim vicibus vel forte pluribus fecit mentionem de hoc sacramento. De pane quidem et de manducatione tantum undecim vicibus. De manducatione vero carnis et bibitione sanguinis quater. De vino vero in toto processu non fecit mentionem. ut patet Iohanne. vi. per totum. ad ostendendum utique manifeste quod sumere sub altera specie tantum scilicet sub specie panis sufficit ad salutem. Et quod sub specie panis continetur vera caro Christi et verus sanguis ipsius. Unde inquit. Operamini cibum qui non perit. sed qui permanet in vitam eternam. quem filius hominis dabit vobis. Hunc enim pater signavit deus. Ecce primum testimonium. in quo nullam facit mentionem de poro. Et dicit cibum permanere et sufficere in vitam eternam. Item ibidem. Non Moyses dedit vobis panes de celo verum. Non dicit. et sanguinem. Ecce secundum testimonium. Item ibidem. Panis enim dei est qui de celo descendit. et dat vitam mundo. Ecce tertium testimonium. Item. Ego sum panis vite. qui venit ad me non esuriet. et qui credit in me non sitiet unquam. Item hoc in euan-

De corpore christi

gelio. Ego sum panis viu⁹ qui de celo de/
scendi. Item ibidem. Dic est panis de celo
descendens. vt si quis de ipso manducauerit
no moriat. Item septimo. Ego sum panis
vini⁹ q de celo descendi. Si q⁹ manduca/
uerit et h⁹ pane viuet in eternu. Item octa/
uo. Panis que ego dabo caro mea est pro
mundi vita. Item nono. Amen ame dico
vobis. Nisi manducaueritis carnē filij ho/
minis. z biberitis eius sanguinē nō habe/
bitis vitā in vobis. Ubi pmo incipit face/
re mentionē de bibitione sanguinis. nullā
tamen de specie vini mentionē facit. Item
decimo. Qui manducat meā carnem et bi/
bit meū sanguinē habet vitam eternā. Itē
vndecimo. Caro mea vere est cibus et san/
guis meus vere est potus. Item duodeci/
mo in verbis nostri thematis. Qui mādu/
cat meā carnem z bibit meū sanguinem in
me manet. In quibus solum quatuor locis
fit mentio de potatione sanguinis. et nul/
lo modo de potatione vini. Cum igitur
sub specie panis contineat^r totus christus
z integer. patet q⁹ q⁹ sumit sub vna specie su/
mit vtrūq⁹. scz carnem z sanguinē. z implet
dñi mandatū illud. Nisi manducaueritis.
dato etiā q⁹ de sacramentali sumptiōe in/
telligeret. Istud patet ex eo. quia xps cōclu/
dendo post omnia sua dicta de hoc sacramē/
to finaliter dicit. Qui manducat hūc panē
viuet i eternū. Cum ergo sub specie panis
istud sacramentū offerat vitā eterna. Igit^r
sufficit fidelibus laycis sub vna specie ad sa/
lutē. z p⁹ sequens taliter suscipiēs implet
pceptum xpi quod dicit de carne z sanguine.
Et potest et his sic pcludi heretico. Aut
em tot⁹ xps est z integer sub specie panis.
aut nō. Si nō. tūc falsū dicit Ego sum pa/
nis viu⁹ q de celo descendi. Ex q⁹ em nō est to/
tus quō est viu⁹. Si autē est totus z viuus
Igit^r est cū sanguine. cum sāguis est sedes
anime. q⁹ est vita corpis. Si igit^r totus cū
sanguine. igit^r qui sumit corp⁹ sub specie pa/
nis simul sumit z sanguinē. Secūdo idē pro/
batur p illud q⁹ cum xps docuit discipulos
orare. p necessarijs ad salutē. inq⁹. Sic ora/
bitis. Pater noster. zc. Panem nostrū sup/
substantialē da nobis hodie. Mathei. vi.
Luce. xi. Quod vtrūq⁹ de h⁹ sacramento ex/
ponit s⁹m Jeronimū. Ciprianū. et Nicola/
um de lyra. Unde petendo h⁹ sacramentū
petim⁹ omnia alia. quia omnia alia ordinant^r

ad ipm. Qui ideo dicit quotidian⁹. q⁹ quoti/
die sumit p ministros ecclē p se z p tota cō/
munitate. Dec Lyra. Nulla autē alia men/
tio fit ibidē de specie vini. Tertio idē pro/
batur p illud quod in veteri testamento fi/
guratum est de hoc sacramento. Et pmo de
Belchisedech q⁹ in figura xpi panē z vinū
obtulit Gen. xiiij. Ad Hebre. viij. Illud ac/
fuit in figura sicut z cetera. Luce. i. Omnia
in figura ptingebant illis. Non legit autē
Belchisedech sic dedisse p⁹. sed per se/
met tm sic obtulisse more sacerdot⁹. Quar/
to idem pbatur de agno pascale. Ubi solū
picipit^r eius agni nō cū aliq⁹ bibitione vini.
Agnus autē est figura h⁹ sacramenti. cū de
xpo dicit^r est Ecce agnus dei. ecce q⁹ tollit
peccata mūdi. Joh. i. Quinto idem proba/
tur de manna qd datur p⁹lo israel. sine ali/
qua bibitione vini vel aque. Et tm habuit
p se omne delectamentū suauitatis Sapie/
tie. xvi. Sexto idem pbatur p illud Leu/
itici. i. vbi dicit^r q⁹ sacerdos sumens sanguines
offerat pro peccato sacerdotis. vel etiā toti/
us multitudinis. z aspergat quasi velū san/
ctuarij. et eodē modo ponat sup cornu al/
taris residuū fundendo sup basim altaris
olocauisti. Et. xviij. ibidē dicit^r. Sanguinē de/
di vobis vt sup altare in eo expietis p ani/
mabus vris Ecce quicqd de sacrificio san/
guinis fuit in veteri testamēto. totū refert^r
ad sacerdotē z nō ad p⁹m. In cui⁹ signum
soli sacerdotes vtebant libaminib⁹. i. his
sacrificijs que fiebant ex fluida materia. scz
oleo z vino. Septimo idē patet d⁹ Abrahā
q⁹ venientib⁹ ad se angelis fecit cōmiscere
tria sata farine z panē fieri. nulla mentione
facta de vino. Gen. xvij. Octauo idem pz/
de comestione Helyc. q⁹ comedit panē sub/
cinericū. z ciphū aque bibit. nō autē vini. In
q⁹ sacramentū sanguinis xpi cōficit^r. Nono
hoc idē patet ex praxi xpi z ap⁹oz. Nam nō
legit^r xps aliquē laycū sub vtrāq⁹ specie pre/
ter solos ap⁹os duodecim communicasse.
quos tūc z sacerdotes ordinant. vt patet
Joh. xij. Barci. xiiij. et Luce. xxij. Et ta/
men si ista cōmunio fuisset d⁹ necessitate sa/
lutis. vtrūq⁹ nō p⁹mississet matrē suā cha/
rissimaz et alios minores. Luce. x. discipulos
de q⁹ nulla fit mentio tanq⁹ laycis. Decio
patet h⁹ et plurib⁹ cōiunq⁹ p xpm factis. ut
q⁹ nūq⁹ legit^r xpm aliquē potasse. vt dicit^r
tur Matth. xiiij. z Joh. vi. de q⁹q⁹ panib⁹.

Et iterum Barci. vij. de septem panibus. Unde et post resurrectionem cum duobus discipulis in Emaus solus panem legitur fregisse. Lu. vltimo. Et tunc ille panis figurabat corpus christi. secundum Augustinum in libro de concordia euangelistarum. secundum Bedam. Theophilum. et omnes alios. Item Job. vltimo. Christus post resurrectionem apprensus discipulis comedit cum illis tamen piscem assum et fauam mellis. De hoc dicit Innocentius Gregorius et Augustinus. Quod piscis assus christus est passus. Undecimo hoc expresse patet ex praxi apostolorum in primitiua ecclesia. Actuum. ij. Ubi dicitur quod omnes fideles erant perseverantes in doctrina apostolorum et fractione panis. Et magister in scolastica historia exponit. i. eucharistie. ubi nulla mentio fit de vino. Nec apostolus ita precepit faciendum. sed narrat per christum ita factum. Item nullus apostolus legitur hoc dogmatizasse vniuersaliter preterquam Paulus solus Corinthiis apud quos erat talis consuetudo. Nec apostolus ita precepit faciendum. sed narrat per christum ita factum. Quos quia abuebant isto sacramento in sumendo sanguinem in multa materia. reprehendit dicens. alius autem ebrus est. tamen si fuisset necessitas quilibet apostolus si in verbis docuisset et scriptis reliquisset. Duo decimo si pars ex praxi multorum sanctorum que in infirmitate positi solus sub vna specie communicabant. per modum laycorum licet etiam fuissent sacerdotes. sicut pater de beato Hieronimo. De quo scribit Eusebius in epistola ad Augustinum. Simili modo beatus Ambrosius legitur communicasse de manibus beati Honorati vercellensis episcopi. Idem legitur fecisse beatus Benedictus. Idem legitur fecisse beatus Agapitus papa. qui quendam claudum sub vna specie communicans fertur perfecte curasse. Idem narrat Wilhelmus in suo sacramentali Hugone de sancto victore doctorum maximam in extremis fecisse. Tredecimo si idem probatur per canonem Isidori ex libro conciliorum que in sexta synodo Constantinopolitana dicitur. Contra sanguinem. i. excepto sanguine ceremonias in ecclesiis celebramus. quod d. laycalem communionem que est ex statuto et precepto ecclesie introducta quasi quedam ceremonie sine sanguine damus. Et sequitur de communiōe sacerdotali. Ita quippe accedamus ad benedictiones archanas et sacrificamur participes effecti tam sancte carnis quam preciosi sanguinis christi. Hoc ille. Hoc idem ostendit con-

cilium. xij. toletanum. quod narrat multos infirmos receisse eucharistiam que datur sine baculo dicitur calicem. cum alii multi infirmi non possent quicquam deglutire propter siccitatem oris. Idemque patet ex concilio Remensi. de precepto. dist. ij. Peruenit. Ubi declarat quod sufficit dare eucharistiam infirmis sine vino. Idem dicit concilium Wormaciense. quod percipit bene param hostiam ad communicandum infirmum. nulla mentione facta de vino. vt de precepto. di. ij. Presbyter. Et hec vocat sepius laica communicatio. vt. l. di. Si episcopus. Et. lv. dist. Si euangelista. ubi dicitur quod episcopus vel presbyter propter crimine capitale per ipsum commissum deponitur laicale communionem tamen accipiat quod diu vixerit. Idem habet ex concilio Sardinensi per duo decreta. Ubi scribit laycale communionem vocat sub vna specie seque corpus christi. secundum abbatem. secundum Innocentium. i. viaticum. secundum Hostiensem. i. panis benedicti vel corpus christi. Idem Job. andree in nouella. de electione. Dicitur. Idem patet de precepto. dist. ij. In tribus. Ubi precepit demones papa per beatis reliquias fragmentorum corporis dominici custodire. nulla mentione facta de vino. De cuius tamen custodia si fuisset in usu. maior cautela fieri debuisset. Unde dicit Archiepiscopus. de precepto. di. ij. Presbyter. Quod non percipit seruari sanguinem. quia opus esset nimia cautela in conservando. Et sequitur. Nec est opus. quia ubi est corpus christi ibi est sanguis. Item sacra synodus Romana cui preloquitur Leo papa. de precepto. dist. ij. In quibus dicitur. Idem est corpus de quo dicitur est. Caro mea que est caro et sanguis meus que est potus. Sequitur ibidem. Corpus christi edimus vt vite eterne possimus esse participes. Ecce quomodo illa copulata corpori soli attribuitur concilium. vt innuat quod sufficit sumere sub altera specie. Quis autem nisi sanus audeat contra dicere tantis precibus. quorum est saluberrima auctoritas. et quibus ecclesie negocia terminant. vt dicit Augustinus ad Januarium. et Gregorius. xv. di. Canones. dicit. Quod sicut quatuor libros euangelii sic quatuor concilia suscipere et venerari debemus. Decimo quarto si idem probatur ex antiquissima consuetudine ecclesie. Sunt enim fere ducenti et plures anni ex quibus doctores catholici scribentes de hoc sacramento nihil faciunt de preceptione vini in calice. immo a tanto tempore semper asserunt scriptis et exemplis non esse necessariam summptionem sanguinis christi in calice. ipsis laycis personis. Unde indubitanter tenendum est quod nunquam fuit in ecclesia de vniuersi-

De corpore christi

fali consuetudine eccle. Sed fm variū exem-
plum xpi in cena varia fuit consuetudo i di-
uersis ecclesijs. Cum g̃ generalis consuetu-
do iam a tot annis sic obtinuit. nō licet eā i-
mutare. eo q̃ maximā vim h̃z legi. vt dicit
Thomas. sc̃da sc̃de. q. iij. ar. xij. Et iō dicit
Aug⁹. ad Cassulanū. q̃ p̃ceptores consuetu-
dinis eccle vniuersalis. sic p̃ceptores legi
puniēdi sunt. xij. dist. De his. Turpis em̃
pars est q̃ toti nō p̃gruit vniuerso. viij. dist.
Duo iure. Ex his infero q̃ sententiā contra
consuetudinē eccle vniuersalis in sacramētis
heretic⁹ est cōsensus. Pars p̃ b̃m̃ Thomā
sc̃da sc̃da. q. xij. vbi dicit. Sic em̃ falsari⁹
esset q̃ aliqua p̃poneret ex p̃te alicui⁹. q̃ non
essent sibi cōmissa. Ita viciū falsitatis incur-
rit q̃ ex p̃te eccle cultum exhibet diuinū cō-
tra diuinā auctoritatē ab eccle cōsuetam
Quindecimo h̃ p̃z idem p̃ sc̃dos doctores
antiquissimos. Nam Ambrosi⁹ in libro de
sacramētis. et in libro de paradiso dicit. Ista
esca quā accepisti. iste panis viū⁹ q̃ de celo
descēdit vite eterne subaz admistrat. Et q̃
cūqz hūc panē māducauerit viuet i eternū
Quia cor⁹ xpi est. de p̃se. dist. ij. Reuera. et
ca. Omnia. et ca. In illo. et ca. Non iste. et ca.
Ante b̃ndictionē. In q̃b̃ om̃ibz habet q̃
sumptio eukaristie sine sanguine sufficit p̃ se
ad salutē sub specie panis. Itē Aug⁹. i epi-
stola ad Dyrchanū. Xps panis est de q̃ qui
māducat viuet in eternū. de p̃se. di. ij. Xps.
Idem in sermone de p̃bis dñi habet. et ha-
berur in glosa. f. lxx. rj. Et sup̃ ps. xxxij.
Vbi semp̃ solū facit mentionē de pane. et
nihil de potu. Idem Hylari⁹ in multis locis
de trinitate. de p̃se. di. ij. Si nō sunt. Et ca.
In xpo pater. Item Jeronim⁹ exponēs il-
la p̃ba. Nisi manducaueritis carnē filij ho-
minis et biberitis eius sanguinē. dicit. intel-
ligendū est de manducationē sp̃ali. que ē in
corporatio fidelis aie p̃ grām. p̃ quā incor-
porat tanqz mēbz corpi xpi mystico. Itē
magn⁹ Innocenti⁹ de officio missę dicit. q̃
vbi nō possit inueniri vinū p̃ licite alterū
sine altero p̃secrari. g̃ nō est necessitas ab-
soluere. Itē doctor Alexander de balis i q̃r-
ta p̃te sūme sue dicit. q̃ xps sumit integre
sub vtraqz specie. g̃ licet sumere sub altera spe-
cie tm̃. sic fit a layc⁹ vbiqz. Dēs autē canōdes
in p̃trariū allegati p̃ hereticos. intelligūt
de p̃ficiēte p̃bo. q̃ sub vtraqz specie d̃z su-
mere. Et idem dicit sup̃ Iohannē

Si dēs autē querit quare ita eccle consue-
uit dispensare layc⁹ sub vna specie. R̃spondeo
q̃ h̃ fit. p̃pter plura. Primo p̃pter piculū infir-
mitatis. q̃d se possit mētibz fidelū ingere
re si semp̃ in speciebz panis et vini daretur.
Possent em̃ simplices credere et intelligere
q̃ sub altera specie nō esset tot⁹ xps sed tm̃
sub vtraqz. Itē p̃pter piculū effusionis. q̃d
de facili cōmitti posset in multitudine ppli
Item p̃pter piculū corruptōis. q̃d facile in-
estate p̃tingeret in regionibz calidis. Item
p̃pter piculū q̃d posset p̃tingere in portā
do ad infirmū. Idē tenet Albert⁹ magn⁹
in tractatu de officio missę. q̃ etiā ponit
q̃ in regionibz carētibz vino posset disp̃sari
etiā cū sacerdotibz vt sine vino p̃ficerēt so-
lū in pane h̃ sacramentum. Idē b̃m̃ Tho-
mas in. iij. p̃te sūme sue. q. lxx. ar. xij. dicit.
Quo p̃siderant circa vsum h̃ sacramēti
Unū et p̃te ip̃i⁹ sacramēti aliud ex parte su-
mentū. Ex p̃te sacramēti p̃uenit q̃ vtrūqz
sumat. q̃ de vtroqz p̃sistit p̃fectio sacramē-
ti. Et ideo q̃ ad sacerdotem p̃tinet h̃ sacra-
mentū p̃secrare et p̃ficere. nullo mō d̃z cor-
pus xpi sumere sine sanguine. Et p̃te autez
sumentū requirit summa reuerētia et cau-
tela. ne aliqd̃ accidat q̃d p̃gat in iniuriam
tanti sacramēti. q̃d p̃cipue posset accidere
in sumptōe sanguinis. q̃ quidē si incaute su-
meret de facili posset effundi. Et q̃z cresce-
te multitudine ppli xpiani. in qua sūt senes
et iuuenes et puuli. quoz q̃dā nō sunt tante
discretōis vt cautelā debitā circa h̃ sacra-
mentū vsum adhiberēt. Ideo p̃uide ordina-
tū est vt populis sanguis sumēdus nō det̃
s̃z solū a sacerdotibz sumat. Necille. Idē
dicit sup̃ Iohannē in postilla. Et ibidem
Nicola⁹ de lyra s̃l̃r. Si g̃ querat heretic⁹
quare sacerdotibz sic licet et nō layc⁹. Respō-
det q̃ h̃ est p̃pter p̃fectōem sacramēti quā
soli sacerdotes et nō layci debēt pagere. vt
dicit Thomas super. iij. s̃ñaz. dist. xij.
Secūdo h̃ fit. p̃pter piculū effusionis. Quia
facilius vna gutta sāguinis laberet q̃ vna
particula corpi xpi. fm̃ ip̃m. Idem ponit
Bonauentura dist. xj. q̃rti s̃ñaz. dicens.
Quāntum ad efficaciam hui⁹ sacramēti suffi-
cit sub altera specie. sed quāntum ad signifi-
cantiā non sufficit. Et ideo solus sacerdos
qui significat passionē xpi in hoc sacramen-
to solus sub vtraqz specie sumit. Populus
autē qui efficaciam et vtilitatem gr̃e querit sub

altera tñ recipit. cum sub altera tota gra-
tia xpi cõtinet. **D**ec sententialiter ibidem.
Idem Petr^o de **A**benthasia. dist. xj. q̄ri
sniaz. **R**ichardus de media villa. **P**etrus
de palude patriarcha **P**ierolimitan^o. **S**i
militer **S**cor^o subtilis doctor. **T**homas
de **A**rgentina. q̄ q̄ntum ad rem significatã
sub altera specie datur vtrũq̄. licet nõ quo
ad speciem significatã. **D**icit etiã ibidẽ q̄ sa-
cerdos cõficiens sub vtraq̄ specie. ideo sa-
cit. vt significet q̄ tpe passionis xpi fuit san-
guis separatus a corpore p̄ effusione. **E**t
idem **D**ugo postillator totius biblie. **S**i-
militer quidã doctor **A**nglicus q̄ dicitur **f**isca-
re sup̄ q̄ro sniaz. dist. xj. dicit. ad dẽs vltra
p̄dicta hanc rõem. q̄ sicut in veteri testamẽ
to d̄ sacrificijs ⁊ oblationibz fumebãt oẽs
offerentes. sed de libaminibz q̄ p̄stebant
in materia liquida soli sacerdotes. **I**ta cir-
ca h̄ sacramentum p̄plus debet sumere tñ
specie panis solidã. sacerdotis autẽ speciez
vini liquidã. **E**t his potest patere q̄ verbũ
nostri thematis de carne ⁊ sanguine xpi. intel-
ligendũ est de sp̄iali māducatiõẽ ⁊ bibitiõẽ
que est incorporatio corpis xpi p̄ gram ⁊ cha-
ritatẽ. **E**t h̄ ostendit istud verbũ quod seq̄-
tur. **I**n me manet ⁊ ego in eo. vt dicit **A**u-
gustin^o sup̄ **J**ohannẽ. **O**melia. xxiij. vbi ip̄e
dicit. q̄ si h̄ intelligeret de manducatiõẽ sa-
cramentali tunc falsum est. quia mlri man-
ducant sacramenta ⁊ tamen nõ manent in
deo. nec deus in eis. **I**gitur fm̄ ip̄m intel-
ligitur de sp̄iali. put etiã dicit **T**homas i
postilla. **C**hristus ergo h̄ intelligit cibum
⁊ potum societate sanctorũ. corpis et mem-
brorũ suorũ. q̄d est sancta ecclia in predesti-
natis et vocatis ⁊ sanctis ⁊ glorificatis ⁊ iu-
stificatis ⁊ fidelibus eius. **E**t quia p̄ alteram
speciem sufficienter incorporatur homo cor-
pori xpi mystico. **I**deo sufficit sumptio al-
terius speciei. **E**t tantum de secundo.

Dixi tertio **Q**uoniam in verbis pre-
missis rãgitur hu-
ius sacramenti vtilitatis fructus et effectus
salutaris consecutio. cum dicitur **I**n me manet
et ego in eo. **I**n quo denotatur vtilitas h̄
sacramenti vltra alia omnia sacramenta.
Pro quo sciendũ q̄ fm̄ **T**homa super il-
lud **J**ohannis. vi. **E**go sum panis viuus
Doc sacramentũ est dominice passionis
rememoratiũ. **E**t continet in se christum

passum. **U**nde quicquid est effectus domini-
ce passionis ad nos. totũ etiã est effectus hu-
ius sacramenti. **N**ihil enim aliud est hoc sa-
cramentũ q̄ applicatio passionis ad nos.
Non enim decebat christũ fm̄ suaz presen-
tiam semper nobiscũ esse. et ideo hãc volu-
it supplere per hoc sacramentũ. **U**nde ma-
nifestum est q̄ destructio mortis quã xpus
morte sua destruxit. et reparatio vite quã
christus preparauit resurgendo est effectus hu-
ius sacramenti. **E**t quia vita quã confert
nõ est solum vita vnius hominis. sed quã-
tum in se est vita totius mundi. ad quã suf-
ficiens est mors christi. **J**ohãnis. ij. **I**pse
est p̄piciatio pro peccatis nostris. et non so-
lum nostris sed etiã totius mũdi. **E**t sequi-
tur. **A**lia sacramenta habent singulares ef-
fectus sicut in baptismo solus baptisatus
suscipit gratiã. **S**ed in ymolatione huius
sacramenti est vniuersalis effectus. q̄ non
solum sacerdos consequit effectum. s̄ etiã
illi pro quibz orat. et ecclesia tota tam vino-
rum q̄ mortuorũ. **Q**uius ratio est. quia in
ipso continet causa omnium sacramentorũ.
scilicet **C**hristus. **N**ec **T**homas. **I**lle autem
est principalis effectus huius sacramenti.
quia incorporat hominẽ christo. **U**nde di-
citur in verbis nostri thematis **I**n me ma-
net et ego in eo. **E**t per consequens qui con-
iungitur mihi. habet vitã eternã. **M**anet
autẽ in nobis christus dupliciter. scilicet in
intellectu per fidem. in affectu per charita-
tem. que informat fidem. **J**ohannis. iij.
Qui manet in me in deo manet et deus in
eo. **Q**ui ergo sic credit christum vt in cum-
tendat. habet christum in affectu et intelle-
ctu. ergo qui sic credit per fidem informa-
tam charitate in christum vt tendat in ip-
sum per charitatẽ. sp̄itualiter manducat
christũ. et talis habet christũ in se manentẽ
Et quia christus diligẽtes se transformat
in se. eo q̄ fm̄ **D**yonisiũ. **A**mor est vis vni-
taria transformans amantẽ in amatũ. **I**do
quicunq̄ sic diligit christũ manducãdo eũ
sp̄ialiter manet in christo. **U**nde **A**ugusti-
nus exponẽs illud **J**ohãnis. xij. **Q**ui ma-
net in me. hic fert fructum multum. dicit.
Manemus in christo credendo obediẽ-
do perseverando. **M**anet in nobis chri-
stus illuminando. subueniendo. perseve-
rantiam dando. **M**axime autem hec man-
sio fit per perceptionẽ sacramentorũ. et p̄

